

" بسمه تعالی "

فاطمه طیّار

معاون مدیر کل بازرسی کالا و امور صادرات و واردات

دسترسی به بازار ۱

در چارچوب سازمان جهانی تجارت، دسترسی به بازار به مجموعه اقدامات و شرایط تحمیل شده از سوی دولت اطلاق می گردد که تحت آن شرایط یک کالا و محصول می تواند به گونه ای غیر تبعیضی وارد کشور شود.

در واقع دسترسی به بازار یکی از مفاهیم و اهداف اساسی است که هم موافقت نامه عمومی تعرفه و تجارت (گات) و هم در حال حاضر چارچوب نهادی تر تجارت یعنی سازمان جهانی تجارت آن را دنبال کرده و می کند . چارچوب نظام تجارت جهانی چنان طراحی شده است که به کشورها در ارتقای توسعه اقتصادی آنها از طریق گسترش تجارت کمک کند حذف تعرفه ها و دیگر موانع تجاری در خلال مذاکرات میان اعضاء به عنوان راهکار گسترش تجارت مورد پذیرش واقع شده است .

دسترسی به بازار به مفهومی که سازمان جهانی تجارت مد نظر دارد ، در مورد کالاها از طریق اقدامات مرزی همچون تعرفه ها ، محدودیتهای مقداری^۲ و دیگر اقدامات غیر تعرفه ای^۳ سامان می یابد. هدف مذاکرات تجاری چند جانبه ، آزادتر کردن و قابل پیش بینی تر کردن دسترسی به بازار بوده است در مورد کالاها ، شرط لازم گات آن بوده است که تعرفه ها باید دو ویژگی پیش بینی پذیری و ثبات [در نرخ] را داشته باشند .

موضوع دسترسي به بازار ، ارتباط تنگاتنگي با تعرفه ها دارد . با توجه به ممنوعيت استفاده از محدوديت هاي مقداري و نيز لزوم حمايت از صنايع داخلي از طريق تعرفه ها در چارچوب سازمان جهاني تجارت ، تعرفه بعنوان مهمترين ابزار سياست تجاري در اختيار دولتها و مهمترين وسيله محدود كردن يا بسط دادن دسترسي به بازار شناخته مي شود .

انواع تعرفه ها

تعرفه ارزشی ۴: ساده ترين و متداول ترين نوع تعرفه است. اين نوع تعرفه

برحسب درصدی از ارزش کالای وارداتی محاسبه می گردد. اضافه نرخ های تعرفه ای، که مثلاً به دليل بروز مشکلات تراز پرداخت ها اعمال می شوند، نيز به صورت ارزشی بيان می شوند. اين نوع تعرفه شفاف ترين نوع تعرفه است و اثر اقتصادی آن از همه انواع ديگر تعرفه، با سهولت بيشتري قابل محاسبه و ملاحظه است.

تعرفه خاص ۶: به آن گونه از عوارض گمرکی اطلاق می شود که ميزان آن

ارتباطی به ارزش کالای وارداتی نداشته باشد. يعنی تعرفه خاص عوارضی است که برحسب وزن، تعداد و ... کالای وارداتی تعيين می شود. به طور مثال ۲ دلار به ازای هر کيلوگرم واردات، يک تعرفه خاص است. اين نوع از تعرفه سابقه طولانی دارد و اکنون نيز به رغم آنکه عمدتاً در بخش صنعت به

تعرفه ارزشی تبدیل شده اند، در کالاهای کشاورزی متعارف است. با این حال، در کشوری مانند سوئیس، تعرفه خاص تقریباً بر همه کالاها اعمال می شود.

عوارض متغیر : عوارض متغیر نیز از جهاتی شباهت به تعرفه خاص داند و

عوارضی هستند که نوعاً به این جهت وضع می شوند که قیمت یک کالای وارداتی را تا حد قیمت هدف داخلی آن برسانند. این دسته از عوارض در طی زمان متغیر بوده و میزان آن معادل تفاوت قیمت هدف داخلی و قیمت جهانی است.

ایراد اساسی که بر تعرفه خاص و عوارض متغیر وارد است آن است که این دسته از عوارض فاقد شفافیت لازم است و به درستی معادل ارزشی آنها را آشکار نمی سازد.

تعرفه مختلط ۷ یا جایگزین ۸ : تعرفه ای است که حمایت حداکثری یا

حداقلی از یک محصول را از طریق انتخاب بین یک تعرفه ارزشی و یا یک تعرفه خاص، تضمین می نماید. مثلاً گفته می شود که تعرفه محصول مورد نظر وارداتی ۱۰٪ است و یا ۵ دلار به ازای هر کیلوگرم، هر کدام که بیشتر باشد.

تعرفه ترکیبی ۹: به آن دسته از عوارض گمرکی اطلاق می شود که به صورت

ترکیبی از یک تعرفه خاص و یک تعرفه ارزشی بیان می شوند. به طور مثال ۱۰٪ به علاوه یا منهای ۲ دلار برای هر عدد کالای وارداتی.

تثبیت تعرفه ها ۱۰: یکی از اهداف مهم مذاکرات تعرفه ای در گات و در

سازمان جهانی تجارت، کاهش و تثبیت تعرفه های دولت کامله الوداد بوده

است. تثبیت تعرفه ها به عنوان یکی از ابزارهای اساسی آزادسازی تجاری شناخته می شود، چرا که تعهداتی که کشورها در زمینه تثبیت تعرفه اعطا می کنند در واقع تضمین کننده ثبات در نرخ تعرفه ها و پیش بینی پذیری آنهاست و از این جهت عدم اطمینان درباره سیاست تجاری کشورها را بر طرف می نماید و به طرف های تجاری تضمین بیشتر و مطمئن تری از حیث دسترسی به بازار اعطا می نماید. توضیح این نکته لازم است که " تعرفه تثبیت شده ۱۱" تعرفه ای است که در مورد آن تعهد قانونی مبنی بر عدم افزایش آن از سطح تثبیت شده [مگر به شرط وارد شدن در فرایند مذاکرات مجدد مطابق ماده ۲۸ گات] داده شده است. این تعهدات در جریان مذاکرات تجاری بین کشورها داده می شود.

پاورقی:

- ۱- Market access
- ۲- Quantitative Restrictions
- ۳- Non-tariff measures (NTMs)
- ۴- ad valorem tariff
- ۵- Tariff surcharges
- ۶- Specific tariff
- ۷- Mixed tariff
- ۸- Alternative tariff
- ۹- Compound tariff
- ۱۰- Tariff binding
- ۱۱- Bound tariff rate

منابع:

- ۱- پایگاه اینترنتی سازمان جهانی تجارت (WWW.WTO.ORG)
- ۲- مجموعه آموزشی سازمان جهانی تجارت، گروه نویسندگان دفتر نمایندگی
تام الا اختیار تجاری ج.ا.ایران (۱۳۸۵)
- ۳- WTO TRAINING PACKAGE , MODULES,GATT: BASIC PRINCIPLES (۲۰۰۶)

سحر طیار

اداره کل استاندارداستان فارس

اقدامات غیر تعرفه ای ۱

اقدامات غیر تعرفه ای به همه اقداماتی [به جز تعرفه] که برای حمایت از صنایع داخلی صورت می گیرد اطلاق می شود. همانطور که پیشتر گفته شد یکی از اصول اساسی گات آن است که حمایت از صنایع داخلی باید از طریق ابزار تعرفه ای صورت گیرد و نه با اعمال محدودیت های مقداری و دیگر اقدامات غیر تعرفه ای محدود کننده واردات. کاهش تعرفه ها از طریق اعطای تعهدات خاص در جریان الحاق عملی می شود، ولی ممانعت از اقدامات غیر تعرفه ای از طریق وضع قوانین و مقرراتی سامان می یابد که آثار محدود کننده تجاری این اقدامات را تقلیل داده یا از آن ممانعت نماید.

در ارتباط با مذاکرات تعرفه ای، اقدامات غیر تعرفه ای اساساً اشاره به محدودیت های وارداتی (غیر تعرفه ای) به علاوه یارانه های تولیدی و صادراتی دارد. انواع

بسیار متعددی از اقدامات غیر تعرفه ای را که دارای آثار و پیامدهای بسیار متنوعی نیز هستند می توان بر شمرد. این آثار می تواند شامل طیفی از آثار قیمتی یا مقداری بر تجارت و تولید و همچنین آثار و پیامدهایی بر مصرف، درآمد، اشتغال و رفاه باشد. این آثار می تواند هم در کشوری که این اقدامات را به کار می بندد و هم در دیگر کشورها ظاهر شود.

برآورد اثر مقداری اقدامات غیر تعرفه ای دشوار است، کاربست آن به لحاظ اداری هزینه بر است، برای مصرف کنندگان و صادرکنندگان در بردارنده هزینه است، روش نا کارمدی برای ایجاد اشتغال است، فاقد شفافیت است و ماهیت تبعیض آمیز دارد.

برخی از انواع ابزارها و اقدامات غیر تعرفه ای در نتیجه مذاکرات دور اروگوئه برداشته شد. شماری از اقدامات غیر تعرفه ای مهم نیز در مذاکرات مربوط به قوانین و مقررات دور اروگوئه پوشش داده شد. از جمله آنها می توان به حمایت‌های اقتضایی^۲(اقدامات حفاظتی^۳، اقدامات ضد دامپینگ^۴ و اقدامات جبرانی^۵)، موانع فنی(اقدامات بهداشتی و بهداشت گیاهی)، جنبه های تجاری حقوق مالکیت فکری، ضوابط تجاری سرمایه گذاری، مجوزهای ورود، تجارت دولتی و قواعد مبدا اشاره کرد.

پاورقی:

- ۱- Non-tariff measures (NTMs)
- ۲- Contingency protection
- ۳- Safeguard measures
- ۴- Anti-dumping measures
- ۵- countervailing measures

منبع:

پایگاه اینترنتی سازمان جهانی تجارت (WWW.WTO.ORG)